

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1992-1993

29 OKTOBER 1992

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 167 en tot opheffing van artikel 174 van het Kieswetboek

(Ingediend door de heer Appeltans c.s.)

TOELICHTING

Diverse wetenschappelijke studies wezen reeds op de vertekening van het stembusresultaat door de toepassing van de artikelen 167 en 174 van het Kieswetboek. De in deze artikelen voorgeschreven delerreeks (het stelsel D'Hondt) leidt tot een ernstige scheef-trekking tussen enerzijds het behaalde stemmen-aantal en anderzijds het effectief toegekende aantal zetels. Procentueel sterke over- en ondervertegenwoordiging van de aan de verkiezingen deelnemende lijsten zijn legio.

Onderhavig voorstel betracht dan ook een grotere proportionaliteit te bereiken door de invoering van wat in de vakliteratuur omschreven wordt als het «systeem Niemeyer» dat reeds van toepassing is in een aantal Westduitse deelstaten.

Vanuit een bezorgdheid voor de democratische beginselen van onze maatschappij en het democratische functioneren van onze instellingen, is het van het grootste belang dat het principe van de evenredige vertegenwoordiging maximaal wordt gerespecteerd.

Door toepassing van het systeem Niemeyer wordt de vertekening van het stembusresultaat sterk gereduceerd. Onnatuurlijke absolute meerderheden, waarbij een partij met minder dan 50 pct. van de

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1992-1993

29 OCTOBRE 1992

Proposition de loi modifiant l'article 167 et abrogeant l'article 174 du Code électoral

(Déposée par M. Appeltans et consorts)

DEVELOPPEMENTS

Plusieurs études scientifiques ont signalé la distorsion créée dans les résultats électoraux par les articles 167 et 174 du Code électoral. La série de diviseurs qu'ils prescrivent (système D'Hondt) crée effectivement une sérieuse distorsion entre le nombre des voix obtenues et le nombre des sièges attribués. Il y a de nombreux exemples de représentation excessive ou insuffisante de listes participant aux élections.

La présente proposition vise à une plus grande proportionnalité, en instaurant ce que les spécialistes appellent «le système Niemeyer», utilisé dans plusieurs *Länder* de la R.F.A.

Le souci du respect de nos principes démocratiques et du fonctionnement de nos institutions démocratiques impose de respecter au maximum le principe de représentation proportionnelle.

Le système Niemeyer évite dans une large mesure les distorsions du résultat des élections. Les majorités absolues artificielles, accordées à un parti comptant moins de 50 p.c. des votes exprimés, sont évitées.

stemmen toch een absolute zetelmeerderheid behaalt, worden vermeden. Deze vaststelling is niet onbelangrijk. Voorbeelden van deze wel zeer extreme vorm van scheeftrekking van het stembusresultaat zijn immers legio. De vertekeningen ten gevolge van de hoge D'Hondt-kiesdrempel worden door toepassing van het systeem Niemeyer weggevoerd. Het aantal en de mate van onder- of oververtegenwoordiging daalt. Een betere proportionaliteit wordt bereikt. De door de respectieve lijsten behaalde parlementszetels staan in een meer correcte verhouding tot het door de kiezers uitgebrachte stemmen aantal.

De vaststelling dat de zetelverhouding in de Kamer van volksvertegenwoordigers en de provincieraden bepalend is voor de samenstelling van allerhande advies-, beheer- en andere organen, geeft ons voorstel een bijkomende motivatie.

Daarbij komt nog dat de teltechniek, die de toepassing van het systeem Niemeyer vereist, veel eenvoudiger en logischer is dan de vaak ingewikkelde en pas na lang rekenen te bekomen D'Hondt-procedure. Ook deze eenvoud en duidelijkheid pleit voor het voorstellen van een wijziging van de huidige artikelen 167 en 174 van het Kieswetboek.

In tegenstelling tot het tot op heden toegepaste stelsel D'Hondt maakt het systeem Niemeyer geen gebruik van een delerreeks. D'Hondt deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5, enz. De quotiënten van de achtereenvolgende delingen worden gerangschikt ten belope van een totaal dat gelijk is aan het aantal te begeven zetels. Het systeem Niemeyer valt bij de zetelberekening terug op volgende formule:

$$\frac{p \times Z}{P}$$

Het aantal geldige stemmen van elke partij (p) wordt vermenigvuldigd met het totaal aantal te begeven zetels (Z) en dit produkt wordt gedeeld door het totale aantal geldige stemmen van alle partijen (P).

Van het aldus bekomen quotiënt wordt het cijfer vóór de komma gebruikt ter aanwijzing van de rechtstreeks verworven zetels; het cijfer na de komma wordt gehanteerd om de restzetels te verdelen. Het grootste cijfer na de komma krijgt de eerste, het volgende grootste de tweede zetel, enz.

Ter illustratie van de in de toelichting tot dit voorstel gegeven argumentatie geven we aan de hand van een willekeurig gekozen voorbeeld een vergelijking tussen het systeem D'Hondt en het systeem Niemeyer.

Cela a son importance. Il y a de nombreux exemples de cette distorsion extrême. Les distorsions résultant du seuil prévu par le système D'Hondt sont supprimées par le système Niemeyer. Le nombre et l'importance des cas d'excès ou d'insuffisance de représentation diminuent. La proportionnalité est mieux respectée. Les sièges de parlementaires obtenus par les listes respectives correspondent mieux aux nombres de voix émises.

Le fait que la répartition des sièges au sein de la Chambre des représentants et des conseils provinciaux est déterminante pour la composition de divers organes consultatifs, administratifs et autres constitue une raison supplémentaire.

En outre, la technique de comptage du système Niemeyer est beaucoup plus simple et plus logique que celle du système D'Hondt, souvent complexe et requérant des calculs fastidieux. Cette facilité et cette clarté justifient une modification des articles 167 et 174 du Code électoral.

Contrairement au système D'Hondt appliqué actuellement, le système Niemeyer n'utilise pas une série de nombres diviseurs. Le premier divise successivement le chiffre électoral par 1, 2, 3, 4, 5, etc. Les quotients successifs sont classés jusqu'à concurrence du nombre des sièges à conférer. Le système Niemeyer utilise la formule suivante:

$$\frac{p \times Z}{P}$$

Le nombre des votes valables de chaque liste (p) est multiplié par le nombre des sièges à conférer (Z) et ce produit est divisé par le total des votes valables de tous les partis (P).

Dans ce quotient, le chiffre avant la virgule désigne les sièges obtenus directement, la décimale sert à répartir les sièges restants: la plus grande décimale obtient le premier siège restant, la suivante le deuxième siège, etc.

Pour illustrer cette argumentation, nous donnons ci-dessous un exemple choisi arbitrairement de l'utilisation des deux systèmes.

Partij — Parti	P	% P	D'Hondt			Niemeyer			
			Z	% Z	% P - % Z	Quotient — Quotient	Z	% Z	% P - % Z
A	514 600	59,05	19	63,33	+4,28	17,71	18	60	+0,95
B	80 400	9,22	2	6,66	-2,56	2,76	2	6,66	-2,56
C	56 600	6,50	2	6,66	-0,76	1,9	2	6,66	-0,16
D	117 400	22,65	7	23,33	-0,68	6,75	7	23,33	+0
E	22 400	2,50	0	—	-2,50	0,77	1	3,33	+0,83
Totalen. — <i>Totaux</i>	871 400		30				30		

Krijgt een lijst meer zetels toegewezen dan zij kandidaten telt, dan wordt (worden) de niet toegekende zetel(s) gevoegd bij die welke aan de overige lijsten toekomen. De verdeling over deze lijsten gebeurt volgens de in het eerste lid beschreven procedure. Wel dient hierbij opgemerkt dat in de hierboven verneemde formule de teller en deler moeten worden aangepast. Het door bedoelde lijst opgenomen zetelaantal moet in mindering worden gebracht bij het totale zetelaantal; het door bedoelde lijst behaalde aantal geldige stemmen moet in mindering worden gebracht bij het totale aantal geldige stemmen van alle partijen.

De formule wordt:

$$\frac{p \times (Z - (za))}{P - (pa)}$$

waarbij (za): het reële aantal door bedoelde lijst opgenomen zetels; (pa): het door bedoelde lijst behaalde aantal geldige stemmen.

Laurens APPELTANS.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

Artikel 167 van het Kieswetboek wordt vervangen als volgt:

« *Artikel 167.* — Het hoofdstembureau vermenigvuldigt het stemcijfer van iedere lijst met het totaal aantal te begeven zetels. Dit produkt wordt gedeeld door het totale aantal geldige stemmen van alle lijsten.

De verdeling van de zetels over de lijsten geschiedt door het aldus bekomen quotiënt in aanmerking te nemen. Het cijfer vóór de komma duidt de rechtstreeks verworven zetels aan. Het cijfer na de komma wordt gehanteerd om de restzetels te verdelen.

Si une liste obtient plus de sièges qu'elle n'a de candidats, les sièges non attribués sont ajoutés à ceux qui reviennent aux autres listes: la répartition entre celles-ci se fait selon la procédure décrite au premier alinéa, compte tenu du fait que le dénominateur et le numérateur doivent être adaptés. Le nombre des sièges obtenus par ladite liste est en effet déduit du nombre total des sièges: le nombre des votes valables qu'elle a obtenus est déduit du total des votes valables de tous les partis.

La formule est donc la suivante:

$$\frac{p \times (Z - (za))}{P - (pa)}$$

(za) étant le nombre des sièges obtenus réellement par la liste et (pa) le nombre des votes valables qu'elle a obtenus.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

L'article 167 du Code électoral est remplacé par ce qui suit:

« *Article 167.* — Le bureau principal multiplie le chiffre électoral de chaque liste par le total des sièges à conférer. Ce produit est divisé par le total des votes valables sur l'ensemble des listes.

La répartition des sièges entre les listes se fait sur la base du quotient obtenu. Le chiffre avant la virgule désigne les sièges obtenus directement, la décimale sert à répartir les sièges restants.

Het grootste cijfer na de komma krijgt de eerste restzetel, het volgende grootste de tweede restzetel, enz., dit tot het totaal aantal te begeben zetels is toegekend.

Wanneer het hoofdbureau, bij de verdeling van de restzetels, geconfronteerd wordt met een gelijkheid van het cijfer na de komma bij de op hierboven wijze beschreven quotiënten, dan komt de zetel toe aan de lijst met het hoogste stemcijfer. Indien een lijst meer zetels verkrijgt dan zij kandidaten telt, worden de niet toegekende zetels gevoegd bij die welke aan de overige lijsten toekomen; de verdeling over deze lijsten geschiedt door herhaling van de hierboven aangegeven procedure. »

Art. 2

Artikel 174 van het Kieswetboek wordt opgeheven.

Laurens APPELTANS.
Michel CAPOEN.
Jan LOONES.

La plus grande décimale obtient le premier siège restant, la suivante le second siège restant, etc., jusqu'à ce que tous les sièges soient attribués.

Si, dans la répartition des sièges restants, le bureau principal constate une égalité de la décimale dans les quotients susvisés, le siège revient à la liste dont le chiffre électoral est le plus élevé. Si une liste obtient plus de sièges qu'elle ne présente de candidats, les sièges non attribués sont ajoutés à ceux revenant aux autres listes; la répartition entre ces listes s'opère en répétant la procédure ci-dessus. »

Art. 2

L'article 174 du Code électoral est abrogé.